

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

ספר

נסיעת הר"ן לארץ הקדושה

בו יסופר מהנסיעה אשר נסע הה"ק אשר לו דומי תהלה מרן ר' נחמן
מבראסלאב זי"ע לעה"ק במסורת נפש בשנת תקנ"ה והדברים
אשר עברו עליו כל ימי היותו שם ואת כל התלאה אשר
מצאתו בדרך ויצילו ה' עד שבא לביתו בשלום

העתק מספר שיחות הר"ן מתלמידו הה"ק ר' נתן ו"ל
ועתה נתנו לרפוס סדר הנסיעה לבר והסעם מבואר בהקדמה

בהוצאות חברה דורשי תורה מיהאלוויטץ

ברפוס של הרבני מו"ה אביהם צבי דייטש בערעונא גדול

תרצ"ג לפ"ק

Buchdruckerei DEUTSCH Velký Berezný

Nachdruck verboten!

הקדמה

זה דרך המחברים ומוציאים לאור ספרים לעמוד בראש המחברת להתנצל שם מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם להוציא לאור מעשיהם ואעשה כן גם אני ולא אדחק לדבר צחות ולא משלים והידות לא אבחר לשון ערומים ולא שפתי חלקות כי ה' בוחן לבות. האמת כמו שהוא בתוך לבי לא אבחר תחת לשוני כי בעבור דוחק פרנסה עלתה וגמרתי בדעתי להדפיס איזה כונטרס קטן הכמות אשר לא יעלה שכר הדפסה על סך דב גם שיה' דבר נפלא אשר ימשוך לב הקורא למען יקפצו עליו קונים ואראה שכר טוב בעמלי ואבחר בכונטרס הלזה והוא סיפך הפלא ופלא מרב קדוש וגורא אחד מן השרים הראשונים ה'ה מרן הר"ן בעהמ"ח ספרי לקוטי הר"ן ושים נכד הבע"ש וי"ע אשר נסע לארץ המרושה בשנת תכנ"ח והאמת הוא אשר ספורים מצדיקי אמת מעוררים את הלב ליראת שמים כי גדולה שיחזתן של אבות מתורתן של בנים ומה גם שעייז יפקחו עינים להשיג מעט מגודל קדושת ארצינו הממודשת מכל ארצות ולא יחללוהו וד"ל. השיית יוליכינו במהרה קוממיות לארצינו בב"א.

יהושע רובין

א כודם שנסע לא"י היה בקאמיניץ והנסיעה שלו לקאמיניץ הי'
 פליאה גדולה כי פתאום נסע מביתו ואמר שיש לו דרך לפניו
 לנסוע ונסע מביתו על הדרך שנוסעין למעזיבז ואמר שהוא בעצמו
 אינו יודע עדיין להיכן הוא נוסע ונסע למעזיבז ובמעזיבז נתוודע
 לו מן השמים שהוא צריך לנסוע לקאמיניץ ונסע לקאמיניץ. וכל
 נסיעתיו הי' בפשיטות בדרך אנשים פשוטים בלי שום התנזרות
 ובלי שום פרסום אע"פ שאז כבר הי' מפורסם בעולם והזהיר מאוד
 לאנשיו שנסעו עמו שיזהרו לבלי להודיע בשום מקום שהוא נוסע
 ולא ידעו בשום מקום שהוא נמצא שם כי נסע בהעלם בדרך
 הסתרים והיה בקאמיניץ ואז באותו העת לא היה רשאי שום
 יהודי לדור בקאמיניץ ולא ללון שם בתוך העיר רק כל היהודים
 היו דרים חוץ לעיר ובלי מי שהיה לו איזה עסק בתוך העיר היה
 נכנס לתוך העיר ביום והי' רשאי להיות שם כל היום. ובליילה
 הוכרחו כל היהודים לצאת מן העיר כי לא היה רשאי שום יהודי
 ללון שם במפורסם. ונכנס רבינו ז"ל לתוך העיר עם איש אחד
 שהיה עמו אז והיה שם עד הלילה ובליילה צוה להאיש שהי' עמו
 שיצא מן העיר והוא ז"ל נשאר שם לבדו בתוך העיר וצוה על
 האיש הנ"ל שביום המחרת יבוא לתוך העיר וימצאנו שם והוא ז"ל
 דן שם לבדו בתוך העיר ואין שום בריה יודע מה עשה שם. וביום
 המחרת נכנס האיש הנ"ל לתוך העיר ומצאו שם ואח"כ נכנס הוא
 ז"ל עם האיש הנ"ל לתוך כמה וכמה בתים ועשו להם אייזה שייכות
 ליכנס שם ובמקצת בתים צוה ליתן להם יין שרה וכיוצא בזה והיה
 בתוך בתים הרב' מאוד ואין שום אדם בעולם יודע כונתו מה
 עשה שם ואח"כ נסע משם לביתו ואח"כ אחר שלן שם רבינו ז"ל
 מאותו העת והלאה ניתן רשות לאנשי קאמיניץ לדור בתוך העיר;
 ב ואמר רבינו ז"ל מי שיודע מפני מה היתה א"י תחילה ביד כנען
 ואח"כ באה ליד ישראל הוא יודע מפני מה הוא היה תחילה
 בקאמיניץ ואח"כ בארץ ישראל :

נסיעה לארץ הקדושה

ב

ג והנסיעה לקאמיניי היתה פליאה גדולה מאוד וכל העולם הי
אומרים פירושים על זה קצת דרשו לשבח וקצת וכו' אבל
כולם טעו אפילו אותם שאמרו לשבח לא כיוונו כוונתו כלל
ואפילו אותם שהי' יודעים קצת מחמת שהוא בעצמו גילה להם
איוזה רמז אעפ"כ לא ידעו כוונתו בשלימית וכבר אמר דבר נאה
על זה על מה שהעולם טועים עצמם בו תמיד בכל מה שהוא
עושה וכו'

ד קצת אמרו שנסע כדי למצא שם את הכתבים של הבעשים
יסגרום באב ואומרים קצת שדם טמונים שם בכאמיניי ואמרו
שנסע לשם בשביל זה והוא ז"ל התלוצץ מזה ואמר שלא נסע
כלל בשביל זה כי אינו צריך להם כלל ואמר אלו הי' רוצה אותן
הכתבים הי' מביאים אותם לביתו אך הוא א"צ להם כלל:

ה בערב הג הפסח (שנת תקצ"ח לפ"ק) יצא אדומ"ר ז"ל מהמקוה
ואמר לזה שהלך עמו שבזאת השנה יהי' בוודאי בארץ הקדושה
ובהג הפסח אמר תורה על פסוק ושכילך במים רבים ועמבותך
לא נודעה הקש' מדישא הסיפא ואמר תורה על זה בותרע קושיא
זו ומתוך דברי תורתו הקדושה נתוודה לכל באי אליו שבזדאי
יסע לארץ ישראל:

ו וכאשר שמעה אשתו זאת שלחה בתו אליו לשאל אותו איך
אפשר לו להגיע אותם מי יפרנסם והשיב כך. אתה תסע
למחותנך. אחותך הגדולה יקח אחד אותה להיות בביתו משרתת
מטנה יקדין גיאנקא. אחותך הקטנה יקח אחד אותה מצד רחמנות
ואמר תהי' משרתת קעבין. כל מה שבביתו אמכור הכל על הוצאת
הדרך וכאשר שמעו זאת בני ביתם געו בלם בכזיה וככו כמה ימים
ורא הי' לו שום רחמנות עליהם ואמר כי לא סגי בלאו הכי והיה
איך שיהי' הוא יסע בוודאי כי רובו כבר הי' שם ומיעוט בחר רובו
אול. אמר בזה הלשון (ווארין דיא גרעסטע העלפט איז שוין
דארט וכו') אמר אני רוצה לגסוע לא"י ואני יודע גודל המניעות

ג נסיעה לארץ הדרושה

והעבובים שיהיו לי עד זה בלי שיעור וערך אך כל זמן שהנשמה בקרבי כל זמן שיהי לי רוח חיים באפי אמסור נפשי ואסע בכל כחי לשם וכל עוד נפשי בי אסע לשם והי הטוב יעשה:

ז אמר כל נסיעה ופסיעה של נסיעי אי יהי לי מסורת נפש ואמר אני רוצה לנסוע מיד איך שיהי אפילו בלי מעות אך מי שרוצה לרחם עלי יתן לי מעות על הוצאות. תיכף נסעו אנשי שלומינו בגירות הסמוכות וקבצו מיד איזה סך למען יהי לו עכ"פ על הוצאות לנסוע מביתו כי הנסיעה הית' בנחיצה גדולה וראו שא"א לעכבו בשום אופן איזה זמן כלל. בחי אייר נסע מיד בדרוזות מביתו. המתין סוד יהדיו עם איש אחד מאנשיו שיסע עמו בצוותא הדא:

ח נסע מביתו מק"ק מעדועדיווקא בחי אייר לעיר ניקלייאב שם הי' ספינה עבור חוטים ונסע עם זה הספינה לעיר אדעם כי מקודם הי' משולחים ושאר אנשים יראים לנסוע דרך אדעם כי אמרו יהי טובוך דרך שם והוא בחכמתו הגדולה הבין תיכף כי טוב יותר מבמד טעמים לנסוע על הספינה מאדעם כי מקצרים את הדרך הרבה שיש ממדינתנו לגאלאץ. גם יוצאים מן הסכנה שיש סכנה גדולה בשנוסעים מגאלאץ שיורדים מהנהר טונא על הים במפרצים ע"כ לא השגיח כלל על דברי העולם ונסע מניקלייאב דרך אדעם לסטאמבור:

ט צוה להאיש שהי עמו לקנות נייר הרבה ודיו. מיד בבואם על הספינה התחיל לכתוב תורה והזהיר להאיש הנ"ל לבל יעיין כלל במכתבו והוכרח האיש להבטיח לו בהן שלו ואז האמין לו ונתן לו המפתח מדהיבה. ביציאתם מאדעם שם ליוו אותו הרבה אנשים מאוד בכבוד גדול ונסעו אחריו כמה עגלות וליוו אותו בשירים ורגנות. במשתה בששון ובשמחה גדולה מאוד. אחר כן כשבאו על הספינה והתחילו ליהך על הים השחור תיכף במעת לעת הראשון לנסיעתם עם הספינה היה

ד נסיעה לארץ הקדושה

פרטינע גדולה דהיינו רוח סערה עד שהגלים קפצו על הספינה והכרחו להיות בחדר סגור ומסיגר מחמת המים שלא יבואו עדיהם והיו ברכים ורעמים ורוחות גדולות בדי ערך. והי' פחד גדול מרעש הרעמים והגשמים ושאון הגלים ומוזמת פחד לא הי' באפשרי לישן בלילה וכו'. יחד ד' ימים באו לסמאנבול וישבו על הספר כי לא הי' יודעים באיזה בית לכנס כי לא הי' יכולים להכיר בין ישמאל ליהודי ולא יכלו לשאול מחמת שלא הי' יודעים לשונם. ובאותם שם שהם יושבים על הספר הלכו ומצאו איש א' מתורגמן שידע גם לשונינו והי' מליץ בינותם. מיד שכרו להם אכסניא טובה בחלה הנמרא גאליטא וכאשר נכנסו לשם אחר שעה או שתיים אמר שאין רצונו לעמוד שם. ושאל אותו המליץ אפשר טוב לפניכם להיות בעיקר סמאנבול דהיינו בעיר המלוכה ששם דירת התוגר ושם אין שום זוג רשאי לבא כ"א זכרים לבד והשיב ששם בוודאי טוב לפנינו וגילה לו שיש שם שד"ר מא"י ועמם עוד ב' אנשים ממדינתינו שהי' בא"י ועכשיו הם חוזרים לביתם וגוסעים מא"י לחיל. כאשר שמע זאת אמר הוא ז"ל להאיש הנ"ל שהי' עמו אני מזהיר אותך לבד תגלה אותי כלל ולא תגיד כלל מי אנכי אם ישאלו עלי ויצאו לשם לעיר הנ"ל. ובכואם לשם מיד הכיר א' משני האנשים הנ"ל שנסעו מא"י לביתם את האיש שנסע עם רבינו ז"ל ושאר אותו מה אתה עושה כאן השיב לו אני נוסע עכ"ז הדרך בשנים לארצה ושאל אותו מי הוא זה והשיב לו שיש לו בילעט מהקארדאן של הקי"ה מאוסטרייך ולא רצה לגלות לו מי הוא בעצמו כאשר הזהיר אותו רבינו ז"ל כנ"ל ונכנס בלבם על רבינו ז"ל שהוא נוסע מהקארדאן לחלוק על החסיד המפורסם בוצינא קדישא מו' אברהם קאליסקיר ז"ל והנלווים אליו. נכנסו בטעות זה עד שהי' להם הוכחות גדולות על זה לפי טעותם ונדמה להם כאילו הוא ז"ל הוא משולח מאנשים רבים בשביל לחלוק עליהם והתחילו לחקור אצל האיש הנ"ל שהי' עם רבינו ז"ל אם יש לו אגרת והשיב שאין

נסיעה לארץ הכדושה

ה

לו ושאלו אותו מה כוונתו בנסיעה זו לא"י והשיב שאינו יודע
כוונתו ולא רצו עוד לסמוך על האיש הנ"ל ואמרו שגם הוא מרמה
אותם ואמרו עאי' שטכבר אנו מכירים אותך לאיש כשר אבל עתה
שיב אין אנו יודעים אם עודך מהזיק בתומתך ושאלו אותו שאלת
את רבך ר' נחמן ממעדותבדקא אם הנכס עם האיש הזה אמר
להן הן אבל הם לא סמכו עוד על דבריו כנ"ל כי נדמה להם
בבירור על רבינו ז"ל כאילו הוא איש מרמה ח"ו ונוסע לחלוק על
אנשי א"י. הלכו אצלו ז"ל בעצמו לחקור אצלו מי הוא ומאיוזה
מכוס הוא ומאיוזה משפחה ולא רצה לגלות כלל ודברו אתו
בחכמתם ורצו לחקור בכמה אופנים כדי להוציא ממנו איזה דביר
להבין ממנו עי' מי הוא. והוא השיב להם על כל שאלתם בחכמתו
ולא יכלו להבין כלל ובלבל דעתם מאד מאד ורימה אותם ועיכם
את מוחם עד שלא יכלו לעמוד עליו כלל להבין ממנו לא דבר
ולא חצי דבר ובכל פעם נדמה להם לאיש אחר. למשל ששאלו
אותו אם הוא כהן השיב הן אח"כ ביום שאח"ז שאלו אותו פתאום
אם הוא ישראל השיב הן. שאלו אותו אתמול אמרת שאתה כהן
ועכשיו אתה אומר שאתה ישראל והשיב כהן זה מדת חסד וישראל
מדה אחרת ובי' שיש בי מדה זאת וגם זאת ואמרו לו גיבר אתה
שאתה מהחולקים בודאי ואינך רוצה לגלות והתחילו לשנאו
אותו בתכלית השנאה וביזו אותו בכל מיני בזיונות וכללו אותו
בקללות נמרצות בלי שיעור וערך כמה ימים ורוב הבזיונות הי'
מאחד משני האנשים הנ"ל והוא ז"ל התחיל לבקש אותם ואמר
להם זאת תדעו שבודאי לא אגלה עיקר כוונת נסיעתי לא"י כי
מלבי לפומי לא גליתי ואעפ"י מה טוב ומה נעים שבת אחים גם
יחד אע"פ שלא ידע אחד עיקר כוונת חברי והשיב לו הנ"ל אם
אתה תגלה לנו כוונתך בודאי יגיע לך טובה גדולה עד מאוד
והשיב להם אני איני רוצה להגלל מכם ולא אגלה לכם עימך
כוונתי בשים אופן אדברא אתם תוכחו לקבל טובה מאתי אם תרצו

נמיעה לארץ הקדושה

ו

השיבו לו נראה מלשונך שאתה מדבר בלשונות המפורסמים
הגדולים כמו ר' ברוך ור' שלום ור' נחמן וכו' שדרכם לדבר גדולות
בלשון נסתר אך בוודאי אין אתה אחד מהם כי נראה שאתה
בודאי מהחולקים על הצדיק הנזל ואמרו לו שקודם שיבא לא"י
יהי שם אנרת בא"י שאתה מהחולקים והמרגלים לכל ויכל
להטעות אותם. גם הלכו להסרסור מהספינות והוא מאנשי פולין
וגשא אישה מהפערענקען והמותו היא יוצאת ונכנסת בבית התוגר
והאיש ההוא הוא איש גדול שם והלכו אלו האנשים הנזל אל זה
הסרסור יביקשו אותו ואמרו לו למען השם לכל תניח את האיש
הזה לנמוע להתם כי הוא מהחולקים ורוצה לעשית נירוש שם
חיו ואם תוכל לעשות לו איזה רעה שברך יהי כבוד מן השמים
ורבינו ז"ל והאיש שהי' עמו לא הי' יודעים מזה. כלל הדבר כי אלו
ב' אנשים הנזל ביו אותו ז"ל בכל מיני בזיונות וכו' והוא סבל הכל
ולא רצה לגלות להם כיסוס אופן מי הוא ודימה אותם בדיונה
ובלבד דעתם מאוד מאוד עד שהי' מבינים אותו בכל פעם על
שכל פעם הוא משנה ענינו פעם אחד דיבר עמהם עד שנדמה
להם בבירור שהוא מלאנורנא ואח"כ ראו שלא בן הוא ביו אותו
מאד מאד. פעם אחד דיבר עמהם ונדמה להם שהוא בן הקאמארנער
דהיינו בן המגיד מהקאמארנא שהי' אז מתלכית גדול עמו במפרדים
ואח"כ בתוך הדברים התחיל הוא ז"ל לקלל את הקאמארנער
וגערו בו הלא הוא אביך וראי שעדיין לא עמדו עליו. בכל פעם
הי' לו שם אחד ובכל שם שקוראין אותו נענה להם ובא אליהם
פתאום יצא מפיהם וקראו ישעי' כדי לנסותו אם הוא בן הקאמארנער
ששמו ישעי' ובא הוא ז"ל תיכף ומיד אליהם ונדמה להם בודאי
שהוא בן הקאמארנער ואמרו לו בודאי אתה חזא בן הנזל והשיב
להם והוכח להם שאינו בנו בתוך כך התחילו לדבר מהמתנה
שישלח הקאמארנער לבנו התחיל הוא ז"ל תיכף להפציץ אותם שיהי'
מראין לו את המתנה שלו וראו שוב שהוא בנו ואח"כ כשדברו

עמו עוד וקילל אותו נבהלו מאוד ובאו בכעס גדול וביוז אותו
מאד. כששאלו למה אתה אומר עכשיו שמך כד ואח"כ שם אחר
ובן בשם מקומד השיב להם ג'ב שכל שם הוא כפי המידה והספירה
שנאהו בו וכי ואני ביה כלול מבילם. כל מה שעבר בענין זה
כלו היריעה מהכיל. הוא ז"ל ה' מעורר אותם לפעמים מהשינה
ואחר שנתעוררו מהשינה התחיל לדבר עמהם דברים שונים
עד שבאו לבנם גדול והתחילו עוד להלל ולבנות אותו מאוד.
בעשיק באו מבית התפילה הוא ז"ל ה' שוכב על הדרגא יהה
בלי חגורה ובלי כבע עליון. שאל אותם מפני מה בכל השבוע הגוה
שלי קר ואין לו כבידות ועכשיו יש לי כבדות גדול מאוד עד
שבמעט אני יכול לעמוד ממנום זה. השיבו לו מחמת שבכל עשיק
נשמי עולה למעלה ונשמי יתירה באה למטה ואצלד הלכ' הנשמה
שלד ונשמה יתירה אינד זוכה להכל ע"כ נשאר גופד כאבן והשיב
להם או לכם אפי' בדבר כל כזה אינכם יודעים מה להשיב. בימי
שיקבלו אותו על שבת ולא רצו רק קבלו את האיש שהי' עמו.
הוכרה לאביל מאכלי חלב כי לא רצה לאביל שם בשר והם הי'
להם איזה שיחט. גם בשבת הי' להם מחלוקת גדול מאד עמו ורצו
לדוהפו לחוק כי הוא נכנס אצלם אפי' שלא אבל עמהם והי' רעש
גדול שם ובן בבוקר הי' ג'ב כד. כלל הדבר כי הוא ז"ל עשה
בבחינה הנח עצמו לבנות בכל מיני ביונות ואמר להאיש שהי'
עמו שאלו הביונות יהי' לו טובה גדולה בהליכה ובחזרה. כי גודל
עוצם המניעות הגדולות שהי' לי לבא לאי א"א לשער. להעריד
ולספר. לא הי' באפשרי לבא לאי כיא עיי' המנות זאת כאשר
נשמע זאת מפיו בפירוש. אמר שאם לא הי' לו אלו הביונות
והמנות בבאן לא הי' לו באפשרי לבא לשם בשום אופן.
אמר שראה שהוא מוכרד לישאר שם בסמאמבול דהיינו
למות שם רק זאת המנות והביונות הצילו אותו כי כולם
שבאין לאי ובין כניל. אח"כ צוה רבינו ז"ל להאיש שהי' עמו

נסיעה לארץ הקדושה

ח

שיתן להאנשים הנ"ל שבזו אותו כנ"ל מהמאכלים ומשכאות
ומיני מרקחת שלהם שהי' עמם ליתו דהם מחבל ונסעו אלו
האנשים לביתם. לא רצו לקבל אגרת מרבינו לביתו דה מהאי
שהי' עמו כבלו אגרת ורבינו ז"ל הניח אגרת שלו בתוך אגרת של
האיש הנ"ל והיו רוצים לפתוח את האגרת של האיש הנ"ל אולי
יוכלו להבין ממנו איזה דבר מרבינו ז"ל מי הוא ומאין הוא אבל
לא היו יכולין למצוא את האגרת אצלם כי נעדם מהם ולא בא
לידם האגרת עד שבאו אל הקאמיניץ בוואליהיא או מצאו האגרת
אצלם וראו שזה הי' רבינו ז"ל. המה ראו כן תמהו ונבהלו מאוד
והאיש ההוא שבזה אותו הרבה כנ"ל בא לביתו ונפטר
בסמוכות לביאתו ממש :

י מיד אחר נסיעתם לסמאכיל בא אליו הסרסור הנ"ל. הראה
לו אגרת הרב' מצדיק' דזרינו ששלחו אליו בקשתם להיות לעזר
להאנשים הנוסעים מהבא להתם כי הוא ח'שוב בעיני השרי
מלוכה בכך תדעו אם תגיד לי מי אתם ומאיזה משפחה אתם
הרי טוב ואם לאו יש לאל ידי לעשות עמכם דעה אשר לא
תוכלו כפרה ולא יועיל הון לשחד בממון. לא די שלא תסעו
לארץ הקדושה גם תהי' בבית האסורים וכיוצא בדברים אלה
כאשר שמע זאת רבינו ז"ל מיד אמר לו האמת ששמו ר"נ והוא
נכד הבעש"ט ז"ל ולר' נחמן מהארידענקא ז"ל מיד נסוג אחר
הסרסור הנ"ל והלך מאתו ידיוס המחרת בא הסרסור בהכנעה
אליו ואמר לרבינו ז"ל בלשון אהבה וחיבוב. רבי ד' עמכם. תדעו
שכל המזכות תקבלו מאיתי. שברכם יהי' כפול על זה שגליתם
לי האמת. כי אם לא הייתם מודים לי הייתי מוסר אתכם לבית
הסוהר והייתי נענש בעלמא דין ובעלמא דאתי. בקשתי מאתכם
לקבל טוב מאיתי הן בשכירות הספינה הן בשאר דברים כי אני
מוכן ומזומן לשרת אתכם :

יא ביום מחר בא ואמר שבא ספינה מחיל עם יהודים ויש להם

ג"כ שוחט מיבהק. שם באותו הספינה ה' הרב החסיד המפורסם מו"ה זאב וואלף נ"י מטשארני אוסטרדא ושאר אנשים חשובים ושאלו על רבינו ז"ל. כשגילה להם האיש שה' עם רבינו ז"ל האמת שלח אחריו תיבה ר' זאב הג'ל ולא רצה רבינו ז"ל כי ה' עושה עניני קטנות הרבה מאד. ה' הולך יחד בלי חגורה ובלי כבע. עליון ה' הולך בשוק כבני הנעורים הרצים בשוק ומצחקים. ה' עושה מלחמות בדרך צחוק. ה' מכניס א' בשם הצרפת וא' בשם אחר ועושים מלחמה. אח"כ נפל דבר ר"ל בחצר וה' מוכרח לברוח משם וליכנס באכסניא של ר' זאב הג'ל ועשה עבורו סעודה גדולה ור' זאב נהג בו כבוד גדול מאד מאד בלי ערך. גם ה' על הקבר של ר' נפתלי ובשבא מהקיבר נפל פתאום על הארץ ושכב כך כמה שעות ואח"כ הניחו אותו על המטה ושכב שם כל הלילה עד למחרת חצי היום וה' שוכב כמו שנגוע עד שעזרו השי"ת שהם ממטתו וחזר לאיתנו וה' לו סכנות גדולות בכל עת ובכל רגע שם ואמר שהבזיונות והקטנות הג'ל הועילו לו מאוד כג'ל:

יב רבינו ז"ל אמר שכיב נכנס בהקטנות ונעשה רגיל בעניני הקטנות עד שאח"כ כשבא לא"י ורצה להשליך זאת ה' מוכרח מחמת גודל הרגילות להכריח עצמו בבוחות לשבר ולהשליך את עניני הקטנות הג'ל. גם אח"כ כשבא מא"י ה' חידש נפלא בענין זה כי זה ידוע שכודם שיצאין מדרגא לדרגא צריך שיה' ירידה קודם העליה וכו' ואי צריכי לעניני קטנות להיות איש פשוט לגמרי וכו' ודוא ז"ל מחמת שכל ימיו לא ה' עומד בכל פעם על מדריגא אחת רק בכל פעם בכך עת ובכל שעה ה' עולה מדרגא לדרגא ע"כ הית' הכמתו בענינים אלו גבוה ועמוק מאד. עמוק עמוק מי ימצאנו:

ג. באותו העת הית' מלחמה גדולה של הצרפת שהלך הצרפת לארץ התוגר למצרים לא"י וכיוצא כמפורסים. כאשר נשמעו לאנשי סטאמבול שהמלחמה הג'ל מתעוררת והצרפת הולך ובא

נסיעה לארץ הקדושה

על הים אזי לא רצו קהילה רדישא מסטאמבול להניח שום יהודי לצאת מקיר העיר וחוצה לפרוש על הים. אבל רבינו ז"ל לא השגיח על כל זה ורצה להפקיר א"ע ואמר להאיש שהי' עמו תדע שאני רוצה לסכן א"ע אפי' בסכנות גדולות רק את נפשך אין אני יכול להפקיר. בבן אם תרצה כח לך מעות על הוצאות ושוב בשלום לביתך ואני אסע לבדי בהעלם ובהסתיר מאנשי סטאמבול והאיש הנ"ל מיאן בזה ואמר במקום אשר יהי' שם אדוני אם למות אם לחיות שם יהי' עבדיך ובאשר תלכו אלך ג"כ והשי"ת ברחמיו הוא מסיבות מתהפך וסיבב ברחמיו שאחר יום או יומים נשמע היות שיש בסטאמבול חכם הגדול מירושלים אשר קיבץ על יד נדבות עבור עניי ירושלים עה"ק והי' בדעתו להתעכב שם עוד שנה אחת. פתאום נתעורר ואמר לאנשי סטאמבול חדעו שנתגלה לי שאני מוכרח מיד לנסוע לירושלים כי אני רואה שהימים ממשמשיזי ובאין להסתלק מן העולם ואתם אל תיראו את עם הפראנצויז ואין לכם לדאוג על איש ישראל שילכו להתם כי בוודאי לא יאונה להם שום חיזוק בעזיה מיד שטעו לדבריו הלכו ושכרו ספינה גדולה והכריזו מי שרוצה לילך על הספינה ילך והלכו הרבה אנשים נשים וטף הן מאנשי ספרד והן מאנשי איטכנו ונסע רבינו ז"ל ג"כ על ספינה זו לאה"י. דיבר רבינו ז"ל עם החכם מירושלים שיסח אותו לירושלים כי אמר שאינו רוצה להיות לא בצפת ולא בטברי' וכן המתיקו סוד ביניהם. בלכתם על הים היה רוח סערה גדולה מאד והי' הספינה בסכנה גדולה. יעלו שמים ירדו תהמות וכו'. לא הי' בלב איש מהם להנצל מן המיתה והי' צועקים כלם אל ה'. לילה אחת הי' כמו יו"ב ממש שהכל בוכים ומתודים ומבכהים כפרה על נפשם ואמרו סליחות ושאר דברי תפילות ותחנונים אבל רבינו ז"ל הי' יושב ודומם והתחילו כמה אנשים דומר לו מפני

מה הוא שותק בעת צרה כזאת ולא השיב. אבל אשת הרב ד"ק האטין שהי' מלומדת ובכחה וצעקה כל הלילה והתחילה היא ג"כ לומר לו כאלה אמר לה הלוואי הייתם שותקים גם אתם הי' טוב לפניכם וכזאת תבחינו אם אתם תשתקו ישתוק הים מעליכם ג"כ. וכן הי' פסקו מלצעות ושתקו אז כשהאיר היום יקם סערה לדממה ויחשו גליהם וישמחו וכו'.

יד אחר יום או יומים נשארה הספינה בלי מים שראויין לשתייה כי פסקו אצלם המים שהי' על הספינה ולא נשאר להם כ"א כלי אחת של מים סרוחים ועכורים ותולעים הי' מרחשין בהם. אלו השים חלקו לאנשי הספינה במידה והי' להם ככנה גדולה מהצמאון יותר מכל הסכנות ואזי התפללו אנשים נשים וטה מכירות לבם ונתעורר עוד הפעם רוח סערה גדולה והביא הספינה אחר ב' מעת לעת לארץ הקדושה לספר. ירושלים לעה"ק יפו. רבינו ז"ל רצה לירד שם מהספינה ללכת אל ירושלים עם החכם הג"ל בצוותא חדא ומאת ה' היתה סבה ולא הניחוהו הישמעאלים ליכנס אליהם כי הסתכלו על מלבושיו ועל תואר פניו שיש לו פאות ארוכים ושאינו יודע לשונם אמרו שהוא בודאי אחד מן המרגלים של הצרפת ולא הועילו שום פיוס ובקשות ונשאר רבינו ז"ל על הספינה. בדעת הקאפיטאן הי' להתעכב שם עם הספינה להיות עומד לפוש איזה ימים. אז הי' ב' ימים קודם ר"ה. אבל הספינה לא יכלה לעמוד שם מחמת גלי הים שרצו להפכה ולא הואיר שום עצה ותחבולה לזה והי' הדבר לפלא גדול בעיני הקאפיטאן. ושאל מה זה השיבו לו החכמים של הספרדים שכלה בידם איש מפי איש. שבוה המקום נשלך יונה בן אמתו הגביא. הספינה לא הי' יכלה לעמוד שם אותו הלילה והוכרחו לזוז עם הספינה משם והלכו משם בשלום ובאו בערב ליל זכור ברית לעיר הקודש חיפה ועמדו אצל הר הכרמל

נסיעה לארץ הקדושה

יב

נגד מערת אליהו. באשמורת הבקר אמרו כל העם סליחות בשמחה גדולה... אח"כ התפללו תפילת שחרית והלכו כלם לעיר הקודש חיפה אנשים נשים ומפ. אז נכנס רבינו הקדוש ויל לארץ הקדושה ובא אל המכום אשר נכסס אליו בהשתורסת וגיעגועים גדולים מאד מאד שמסר נפשו אלפים ורבבות והשליך נפשו מנגד בעבור זה. גודל עוצם השמחה שהי' לו באותו הרגע שנכנס ועמד על אדמת הקדש אי' לשער במות. אלו הי' כל הימים דיו לא יספוקו לבער אפס קצה מזה כי תיכף ומיד השיג מה שהשיג ואמר שתיכף כשהלך ד' אמות בא"י פעל מיד מה שרצה להשיג אחר חצות היום הלכו למקוה ואח"כ לבה"ב ונתמחהו עד הלילה כשבא רבינו ויל לביתו אל אכסניא שלו הי' לו שמחה גדולה ועצומה עד מאד. בכך רגע ורגע אמר להאיש שהי' עמו אשריד שזכות להיות עמי כאן וצוה לו דקרות ולהזכיר לפניו מהאצעטעל כל הנרשמים שם דהיינו כל הנלווים אליו שנתנו לו צעטלעך משמותיהם ואכלו שם סעודת הלילה של ר"ה והכל בשמחה גדולה עד אחר הסעודה עד ששכבו שם לישון. אחר שבאו בבוקר מביה"ב נתעורר בו דאגה ולב נשבר מאד בלי ערך ורא דיבר מאומה עם שום בן אדם:

טו אחר ר"ה הי' רצון רבינו ז"ל להזור תיכף מביתו. לא הי' רוצה לנסוע לשום מקום לא לצפת ולא לטבר"י אבל האיש שהיה עמו הי' כוספו חזק מאד לזון עיניו במקובות א"י. בא אל רבינו זיל ואמר לו שיש שירה לילך לטבריה והשיב לו לך שכור חמורים והוא עשה כן ונתן להם אנגאבע. כשבא בחזרה שאל אותו שכרת חמורים אמר הן אמר לו רבינו זיל תיכף ומיד תלך ותקח מהם את האנגאבע ואם לא ירצו להחזיר תניח לאבוד כי איני רוצה לנסוע שמה. אחר שתי שעות או שלש נפל האיש הנ"ל למיטב ואז נתן שבת והודיה להשיית אשר מנע אותו ללכת עם השירה הנ"ל:

נסיעה לארץ הקדושה

וְתִכָּה כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַנְשֵׁי אִי הַיּוֹשְׁבִים בְּצֶפֶת וּבִטְבֶּרִי שְׂרָבִינוּ
 זֶל הוּא בַּחִיפָה שֶׁלָּחוּ הַגְּדוֹלִים וְהַצְדִּיקִים אֲשֶׁר שָׁם לִבְשָׁם
 אֶת רִבִּינוּ זֶל שִׁימַע אֲלֵיהֶם. אֲנִשֵּׁי טְבֶּרִי בָּאוּ עַל יוֹכ אֱלֹו וְהִבִּיאוּ
 לוֹ אֲגֻרָּת מַגְדוּלֵי הַצְדִּיקִים שְׁכֵלָם מִבְּקָשִׁים אוֹתוֹ שִׁיבָא לְטְבֶּרִיָּה
 עַל חֶג הַסִּכּוֹת וְהוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה. אָמַר לְהָאִישׁ שְׂהִי עִמּוֹ
 לְקִנּוּת לוֹ אֲתֵרוּגִים וְהֵלֶךְ אֶל הַחֲבֵם הַחוּנָה שָׁם וְנָתַן לוֹ עֲשָׂרִים
 פָּאָרִים וְהֵלֶךְ אֶל שְׂדֵה יִשְׁמַעְאֵל וְהִבִּיֵא לוֹ שְׁלֹשָׁה אֲתֵרוּגִים מִוּבָחָרִים
 וּפְסִים מְאֹד. בְּתוֹךְ כֵּךְ שְׂהִי יוֹשֵׁב שָׁם בַּחִיפָה בָּא יִשְׁמַעְאֵל א' רֶךְ
 בִּשְׁנִים וַיֵּשֶׁב אֲצֻלוֹ וְדִיבֵר אֲלֵיו דִּיבּוּרִים הֶרְבֵּה וְלֹא יָדַע מָה הוּא
 אוֹמֵר וְכֵן הָיָה אֲצֵל כָּל סְעוּדָה וְסְעוּדָה בְּיוֹם וּבְלֵילָה וְהָיָה מִחֻבֵּב
 אוֹתוֹ מְאֹד. פֶּעַם אַחַת בָּא אֲלֵיו בְּכָלִי זִין בְּכַעַס גָּדוֹל וְהִתְחִיל לְזַעֵק
 עָלָיו וְהוּא לֹא יָדַע מָה הוּא מְדַבֵּר דֵּם אִשָּׁה אַחַת מִמְּדִינַת וּוְאַלְאִכְיָא
 הָיָה שָׁם וּבִשְׁהֵלֶךְ הִישְׁמַעְאֵל אִמְרָה אֶל רִבִּינוּ זֶל לְמַעַן הִשְׁמַעְיָבָרְחָה
 מִבֵּית זֶה כִּי זֶה הִישְׁמַעְאֵל אוֹמֵר שְׂהוּא זֶל יֵלֶךְ עִמּוֹ לְלַחֵם שְׂמֹרֶץ
 (פֶּעַכְמִין) וְתִכָּה בֶּרֶךְ הוּא זֶל לְבֵית הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִים מוֹיָה זֶאב
 הַגִּיל וְהַצְנִיעוּ אוֹתוֹ בְּחֻדְרֵי הַדְּרִים וְאַחֲכֵי בָּא הִישְׁמַעְאֵל הַגִּיל עוֹד
 הִפְעֵם לְבֵית אֲבִסְנִיָּא שֶׁל רִבִּינוּ זֶל וְאָמַר הֵיכָן הָאִישׁ הַלֹּזִיִּדִיעַ
 לְהוֹי לִי יֵאֱמָר אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד אֲנִי אֲתֵן לוֹ הַחֲמֹורִים וְגַם חֲסוּם
 שְׁלִי שִׁילֶךְ עִם הַשִּׁירָה לְטְבֶּרִי וְשׁוּב אֵין לוֹ לְהִתְפַּחֵד מִמֶּנּוּ כִּלְל
 מִפְּעֻתָּהּ וְכֵן הָיָה שֶׁבָּא רִבִּינוּ זֶל אֶל אֲבִסְנִיָּא שְׁלֹוּ וּבָא הִישְׁמַעְאֵל וְלֹא
 יָדַבֵּר כְּלוּם דֵּם שֶׁתֵּן וְשֶׁתֵּן וְחִיבֵב אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה יִתִּירָה וְעִנִּין זֶה
 הִישְׁמַעְאֵל הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה וְאָמַר רִבִּינוּ זֶל שְׂהִי לוֹ יִסְרִים מִהֶאֱהָבָה
 שֶׁל הִישְׁמַעְאֵל יוֹתֵר מִהֶשְׁנָאָה וּבְכַעַס שְׁלֹו. כִּפִּי הִנִּשְׁמַע מִפּוֹ הֵק' הָיָה
 מְעִיֵּן מְעִיֵּה זֶה שְׂהִי לוֹ עִם הִישְׁמַעְאֵל סְבִנָּה גְּדוֹלָה וּבְמִדּוּמָה
 שֶׁנִּשְׁמַע מִפּוֹ הֵק' שֶׁאָמַר שֶׁזֶה הִישְׁמַעְאֵל הָיָה חֲסִיד בְּעִצְמוֹ וּבִיָּה
 שֶׁנִּצָּל מִמֶּנּוּ:

בַּחֲוֹל הַמוֹעֵד סְבוֹת הִלְכוּ כָּל הָעוֹלָם וְגַם רִבִּינוּ זֶל הֵלֶךְ עִמָּהֶם
 לְמַעַרְת אֲלֵיהֶם הִנִּבְיָאוּשָׁם עָשׂוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְרִקּוּדִין וּמְחֻלּוֹת

נסיעה לארץ הקדושה

והוא לא הי' שמח כלל רק ישב שם בהכנעה גדולה ובלב נשבר
 ושאל הרב ר' זאב הנ"ל את האיש שהי' עמו מה זה ועל מה זה
 שהוא בעצבות מן ר"ה ועד עתה והי' יודע אם טוב הדבר. גם בשמחת
 תורה עשו הקפות ברכודיו ושמחה כנהוג בפרט שהי' שם אנשים
 חסידים והוא ז"ל הי' ג"כ בבחי' ולא רצה לעשות שום הקפה
 רק ישב שם בהכנעה ובכפיפת ראש (כאשר דרכו הי' כן ע"פ הדוב
 קודם שזכה לפעול מה שרוצה להשיג הי' לו לב נשבה מאד) אחר
 שמחת תורה אמר להאיש שהי' עמו ב"ה פעלתי מה שרציתי על
 צד היותר טוב ונכון אעפ"כ הי' בדעתי להתמהמה כאן מהמח
 חיבת הארץ ועכשיו ברצוני לנסוע לבתינו ע"כ לך ושבור הספינה
 לסטאמבול ולא אבה לשמוע ומי'אן לנסוע לביתו כי אמר שרוצה
 להיות בטבר' והשיב לו רבינו ז"ל מאחר שאתה מתאוה להיות
 בטבר' לך ושבור חמורים כי דרכו הי' לבלי להתעקש לשום דבר
 הרבה. שכן חמורים והלכו לשם ובאו לעת ערב. כל הלילה
 הלכו אנשי טבר' להבל פניו זה נכנס וזה יוצא. הרבה הלבישו
 א"ע בכגדי שבת לכבודו. לא הי' ישן בלילה מפני זה. בתחילה
 נתאכסן בבית ש"ב נין ונכד של הרב הקדוש מו"ה נחמן
 מהאראדענקא ז"ל. אבל רבים אמרו שצדיקן לראות בשבילו בית
 גדול שיהי' לו הרחבת הדעת. מיד הסכימו שיתאכסן בבית הרבני
 המפורסים מו"ה צבי הארקער ונכנס לשם ושלח אליו הרב
 הקדוש המפורסים מו"ה אברהם מאדיסקער ז"ל באשר
 שיום הקזה הוא אצלו ע"כ הוא מן הנמנע שיתן לו שלום
 והשיב רבינו ז"ל שבלא זה הי' בדעתו לילך אליו ומי'
 הלך להצדיק הנ"ל וקיבלו בכבוד גדול מאד מאד. וז"ל
 האהבה וחיבה שהי' להרב הקדוש מו"ה אברהם הנ"ל ע'
 כבוד רבינו הקדוש ז"ל אי' להעריך ולספר שיהי' פני
 שיתאכסן אצלו והשיב רבינו ז"ל שזה אי' שיעמוד בקביעות
 אצלו אך על שבת אחד יהי' אצלו. ביום מחר של

נסיעה לארץ המדושה

מו

כשבילו וקיבלו עד שבת הראשון פרשת נח. בליל שבת
בפך רבינו ז"ל את ראשו שיכרך אותו. כפץ ד' אמות
מסנו לאחוריו ברעדה גדולה ודיבר בהתלהבות גדול ולא
ה' אפשר להבין מה שאמר רק כסוף דבריו שמעו שאמר
איך אנו מתביישים בפני זרע הבעש"ט ז"ל ולא רצה לברך
אותו רק את האיש שהי' עם רבינו ז"ל בירך מיד כשבפך
ראשו. בשעת הסעודה הי' שם שמחה גדולה וביקש הצדיק
הגיל את רבינו ז"ל שיאמר תורה ולא רצה בשום אופן
יאמר הצדיק הגיל בעצמו תורה וכן הי' בסעודה שני
ושלישית ואמירת התורה של הצדיק הגיל הי' בהתלבנות
ובצעקה גדולה ולא נשמע שום דיבר. רק לבסוף סיים
כך הוא עבודת הבורא ית' ורבינו ז"ל הי' משבה ומפאר
התורה שלו בלי ערך כמעט שאין דוגמתו. גם אנכי שמעתי
מפיו הקדוש שאמר ששלימות הי' רק להצדיק מוהר"א הגיל
ואמר לי הלא ראיתי כמה צדיקים אבל שלימות הוא רק
אצל הצדיק החדוש בגיל:

יח אחר שבת ביום א' בא הצדיק מוהר"א הגיל אל רבינו ז"ל
אבסניא שרו ודיברו ביהוד שניהם. אחר יום או יומים נפל רבינו
על ערש דוי ר"ל ושלח על פדיון להצדיק הגיל. בכל יום ויום הי'
ולך הרב הגיל לבקרו. אח"כ הי' שם מעשה המפורסים של
המסור שהי' איש אחד מאנשי ח"ל שבאו לשם ונעשה מסור
אצל הפאשע ועשה רעות גדולות לאנשי טבריה. תפס גדולי העיר
בבור ט' שבועות ואח"כ נסעו אנשי סרענאקן להפאשע ונתנו לו
הון רב ופטרו אותם והלכו ותפסו את המסור ורצו לחנוק אותו
ועשה עצמו כאילו ננוע ומת ואח"כ נתעורר והלך ומסר אותם
עד שנתן לו הפאשע רשות לעשות בהם כרצונו והפצו
ועשה אותו לפקיד ובא אל העיר בכבוד גדול מאד עם
אנשי חייל ישמעאלים בגדולה וכבוד. אזי תיכף זמיר ברחו רל

נסיעה לארץ המדושה

מז

העיר ולא נשאר כ"א נשים וטף והי' בכיות גדולות בתוך העיר
גם רבינו ז"ל הי' רוצה לברוח רק לא הי' יכול מחמת חולשתו
כבר התחיל לצאת מן העיר אבל חזר אח"כ ומאת ה' היתה זאת
כי על ידי רבינו ז"ל חזרו כולם להעיר כי המסור הלך והכניע את
עצמו מאד תחת רגליו רבינו ז"ל נהג עמו בחכמה נפלאה עד
שהמסור נתבטל נגדו וצוה להאיש שהי' עמו לעשות כרוז שיחזרו
כל הבורחים וחזרו כולם העירה רבינו אמר לו בחכמתו שנאה
ויפה לפקיד שיחפל על צרת ישראל ושיהי' חסיד ועניו כי המסור
הגיל הי' צבוע ודימה עצמו כאילו הי' חסיד והתחיל לדבר עם
רבינו ז"ל עניני חסידות והוא ז"ל עשה עצמו כלא ידע עד שנדמה
להמסור כאילו הוא ז"ל מחויבו גם כן לחסיד ודיבר רבינו על לבו
שיגיל א"ע לומר תהלים ואמר בזאת אדע שאין בקי גיאות אם
חובל לומר תהלים בביתי לפני בני הנעורים בבניה גדולה וכן הי'
אח"כ נפל המסור לחולשה אעפ"כ הי' שומרים כל השערים לשמור
אם יבואו משורדים כי זה הי' מסירתו שאמר שכא הן רב מכאן
להתם רק הי' בעזרם והעדימו הדבר מהמסור ושלחו את האיש
שהי' עם רבינו ז"ל לחיפה וקיבל הוא את המעות מהמשי"לה
והולכים לסבר"י ונתנם לרבינו ז"ל והי' נתן להם והלקו ובאש
עמד המסור מחולשתו התפאר א"ע לישות להם רעות והיה סוף
שנפל עוד הפעם לחולשה ומת והי' לרבינו ז"ל שמחה גדולה
עד שנתגלגל על ידו זכות כזה שעד ידו חזרו כולם העירה
ובחזירתו לשם שמחו עמו כלם ביהד :

יט רבינו ז"ל הלך שם עד קיבר וזכינו ר' נחמן ז"ל. גם שבו
המורים ונסעו על כל המערות. בבואם למערת ר' שב"י אזי ב
הנעורים עסקו בתפילה ובלימוד וזהר באשר פקד עליהם הוא ז'
ממנו לא ראוי שום דבר רק הי' שמח עד מאד ובכל עת בא להאי
ואמר לו אשריד וכו'. בלילה הלך מחדר לחדר והזהיר אות
לומר וזהר וכיוצ' והוא בעצמו לא אמר כלום רק הי' הולך ומ

בעצמו והי' בשמחה גדולה עד אור היום כשהאיר היום עמד במו"ת
 והתפלל כמה שעות. משם נסע עמהם למערת הלל ושם אמר גם
 הוא קפיטל ליג וליד ושם גיב הי' בשמחה גדולה. משם הלכו
 לקבר שמאי. שם נפל עליו עצבות ואמר שתמוי גדולה אצלו זאת
 ואח"כ אמר שיש תירוץ על זה ולא גילה התירוץ. משם נסעו
 לשאר מערות ובבואם להר הגדול שיש שם על ראש ההר מערת
 התנא ר' כרוספדאי ולא הי' באפשרי לבא שם עם החמור קפי
 מעל החמור והלך הוא בעצמו עם האיש שהי' עמו כמעט על
 ידיו ועל רגליו עד בואו למערה זו ונשתהו קצת. משם חזרו
 למערה אחרת והיו על מערה של ינוקא א' ובאותו המערה היו
 הכל יריאים ליכנס כי אמרו שנחש כרוך שם באותו המערה. גם
 אילן גדול הי' למערה זו ורבינו ז"ל הי' הראשון שנכנס לשם ולא
 הי' נחש כלל. מאז והלאה התחילו כולם ליכנס לתוך המערה.
 אח"כ חזרו לשאר מערות עד שבאו לטבריא. אז צוה רבינו להאיש
 שהי' עמו לנסיע לחיפה לשבור ספינה לחל. בתוך כך בא ספינה
 עם הרב הנאון החסיד המפורסם דמ' שיפיטובק' וגם שד"ר. בבואו
 לטבריא אמר רבינו ז"ל מן הסתם רצוני הי' שנהי' בא"י עוד איזה
 זמן ואמר רבינו ז"ל שישכרו לו חמורים לבא לירושלים עה"ק. כששמע
 זאת הצדיק הקאליסקער ביקש מאתו שלא ילך. כאשר בא הצדיק
 השפיטובקער לטבריא עשה סעודה גדולה בלילה עבור רבינו ז"ל
 חשב אותו מאד ודיברו ביניהם. לא שמע שום אדם מה שדיברו
 יחד. רבינו ז"ל עשה שלום בין הרב הקדוש דשפיטובקא ובין הרב
 הקדוש הקאליסקער. אחר זמן קצר נפל דבר ר"ל בעיר והוכרז
 לברות. בריחתו מן העיר הי' בסכנה גדולה מאד כי השער של
 החומה הי' סגור והי' מוכרז לברות דרך המערה עד שבא אל
 החומה אצל שפת כנרת ורצה לעלות על החומה ולירד משם כדי
 לצאת עיז מן העיר כאשר עלה על החומה ועבר ובא על צד
 השני כלפי חוץ הסתכל והנה הים תחתיו והוא הי' תלוי ועומד על

נסיעה לארץ המדושה

יח

ידיו ועל רגליו על החומה למעלה ונשא לבו להשיי והצילו
ברחמיו ויצא בשלום עד שבא לעהיה צפת וישב שם ימים אחדים
עד שנשמע שהצרפת יבא בהרב לעכו:

כ כששמע זאת שלח שליח מיוחד לעכו לישבור הספינה מרענא
כי יש מדינה רענא שהיא בשלום עם כל המדינות וכשהספינה
מוציאה הגל שלה אין לוסחין אותה לשבוי כי דרך ספינות של
מלחמה כשחוטפין ספינה על הים לוסחין אותה לשביה. ובן
הי ששכרו לו ספינה כזו. כששמע הרב הצדיק מוהר"א הגל
שרבינו ז"ל רוצה לנהוג נסיעות לביתו שלח מיוחד אליו
עם אגרתו וגם אגרת הבוללת והוא ז"ל זירז א"ע מאד ולא רצה
להמתין על אגרת של הרב הגאון דכ' שפיטובקע ויצא משם
בעשיק פ' זכור והלכו כל הלילה עד ג' שעות מודם קבלת שבת
אז באו לספר של עכו. שלחו הטאלמעטש שיקה אותם על הספינה
בא והשיב שא"א שיקה אותם מחמת שהספינה מלאה אנשים
יותר מדאי והזכרחו ליכנס לתוך העיר עכו לשבות שם פ'
זכור. הלכו אל הגביר שהי' להם אגרת אליו מאת הרב
הקאריסקער ונתארחו אצלו. שם נפל עליהם פחד גדול מחמת
שהי' שם בערך ט"ז אלף אנשי חייל ישמעאלים ויותר עם כל
תבסיסי מלחמה וסגרו הדלת של חומת העיר. שבת בבקר בעת
התפילה בא הטאלמעטש ואמר שא"א למצא עוד שום ספינה
מרענא דכ ספינות סוחרים ישמעאלים שהולכים לסטאמבול עם
סחורה. אע"פ שעמהם יש פחד ליסע מסבנת אנשי חייל אעפ"י
טוב יותר ליכנס בסכנה זו מלהיות כאן כי באה הפקידה שאתה
ב' או ג' ימים תהי' המלחמה ומו הסתם יתרגו הרבה בעיר הזאת
ומה לכם ולצדקה הזאת ע"כ יתיר לי מעכ"ת לשוב לבס ספינה
בשבת כי פקיד נפש רוחה שבת. כן הי' הלך ושכר ספינה ונתן
אנאבע דינר זהב א'. בתוך כך באו עוד הרבה ספינות עם
אנשי חייל מענלאנד ג"כ לעכו ונתרבה עוד הפעם יותר
ויותר

נסיעה לארץ הקדושה

ימ

ויותר. ה' דוחק גדול בעיר כי ה' המקום צר להם להכיל רובי האוכלוסין כי כ' וה' פחד גדול מאוד באותו השבת אעפ"כ ה' להם לרבינו ז"ל ולאיש שה' עמו קצת נחמה מה שבבר שברו ספינה בשבילם אבל ה' להם צער שלא הבינו להם כלום לא אכילה ולא שתי' ליקח על הספינה כי כפתאום נעשה הדבר כגיל. זכרו א"ע שבכניסתם על הספינה מחיל לא"י ה' להם כל טוב על הספינה על ד' או ה' חדשים במנהג הולכי הים ועבשיו לא ה' להם כלום בבוקר ביום א' שלה רבינו ז"ל את האיש שה' עמו שילך עם הטאלמעטש לקנות צידה לדרד על הספינה ולא מצא לקנות על השוק וחזר לאבסניא. רבינו ז"ל עמד אז מעוטה בטלית ותפלין ורא דיבר אתו מאומה והאיש נפל ונרדם מגודל הצער והאימה. רבינו ז"ל לא ידע שהוא בבית בתוך כך נעשה הרעש גדול שם כי באה הפקודה מהפאשי שכל מ' שאינו יודע תבסיסי מלחמה צריך לברוח מן העיר על הים כי אין שום שער לצאת מן העיר כי דרך הים ומי שנמצא תוך העיר אחר ב' שעות ישחטו אותו כי היו הישמעאלים רוצים לעשות רחבה בעיר שלא יהי' להם דוחק כי מאנשים הרבה. לא ניתנה לפי הפקודה רשות ל"שאר בעיר רק ב' שעות וה' שם רעש גדול וצעקה גדולה פחד ואימה גדולה אין לשער. בשעת הרעש הגדול ברח רבינו ז"ל משם על הים ולא הסתכל כלל על זה האיש שה' עמו והוא ה' נרדם אחר כך נתעורר האיש משנתו וראה שרבינו אינו בבית והמתין עד בש אח"כ הלך לחצר וראה ושמע שאנשים נשים וסוף צועקים וזוכים במרירות גדול מאד ותעל שועת העיר השמים והגבירה של הבית כשראתה אותו בכחה אצלו ואמרה לו או ואבוי חס אני על נעוריתכם שאתם

תהי'

תהי' נהרגים פה נפל עליו חרדה גדולה עד שלא הי' לו כח
 למשמש באצבעותיו. שאל אותה על רבינו והשיבה כמדומה לי
 שברה על הים. כשישמע זאת רצונו הי' ליקח התיבה עם המעות
 והחפצים שלהם כי רבינו ברה שם לבדו בלי שום דבר והזמין הי'
 לו איזה פרענק ונתן לו את התיבה עם החפצים כי לא הי' יכול
 לבדו לשאת את התיבה. מחמת המהומה גדולה שהי' בעיר כמעט
 שא' תקע סבינו בחברו לא הי' באפשרי לילך בעיר. רק בחללת
 ד' הית' סבה שבאותו השעה עמדו הישמעאלים על גג החומה
 והוכריזו על איזה בשורה טובה. נתקבצו עליהם הרבה אנשים
 מחמת זה הי' דרך לילך. אצל הים ראה הרבה ספינות ולא ראה
 את רבינו שם. הי' מבקש ומחפש מאד חיפוש אחר חיפוש עד
 שמצא את רבינו יושב בספינה והספינה מלאה ישמעאלים והוא
 זיל יושב באמצע. בשנתוועדו יחד הי' ביניהם שמחה גדולה כי
 הי' להם צער גדול מאד מאד שלא ידעו זה מזה. בתחילה ישבו
 בספינה קטנה הנקרא בארמאס בספינה זו הלכו עד שבאו לספינה
 גדולה הנקראת אקרענע שהי' עומדת סמוך לחופה וראו שהספינה
 מסובבת עם הארמאטים והי' להם לפלא רק אמרו בלבם שמחמת
 שעת מלחמה הוא עיב גם הספינה של הסוחרים הולכת עמה
 הארמאטים. ובאמת הי' ספינה של מלחמה עם אנשי חייל ובלי
 זיין. ביודאי סבבה גדולה מאד להתוועד עמם יחד בפרט עם אנשי
 חייל ישמעאלים שהם פרא אדם ובפרט לפרוש עמדם על הים.
 רבינו זיל בשעת בריחתו בעוצם הרעש לא ביון ליכנס בספינה
 ששברו לו כי לא ידע היכן היא ונכנס בשעת בהלה בספינה זו.
 הישמעאלים לקחו והכניסו אותם אל הספינה. נתנו להם חדר מיוחד
 גם כנה שריפה טעונה להאיש שהי' עמו. לא היו יכולין לשאול
 מאומה כי לא הי' יודעים לשונם אחר כי ג' שעות בלילה סגרו
 הדלת מעל החדר ושכבו לישן. לא אכלו מאומה כי לא הי' להם
 מה לאכול. אחר שעה או שתיים פתח אחד הדלת ואמר להם

לשון נכרים של מדינתנו מה אתם עושים כאן הלא זאת הוא
 מפנה של מלחמה ואתם תאבדו פה חיו נתעוררו משנתם וביקשו
 ותו שיעזר להם שינחו אותם לצאת מהספינה על הספר של
 כי כבר ראו שפרחו הקולין סמוך לספינה עיב אמרו טוב יותר
 ישא בארץ הקדושה שה' עצמותיהם נשאים בעה"ק כי ראו
 קשה להמלט מן המיתה אמר להם שמוכרחין ליתן לו איזה סך
 ואליר בשביל זה ואמר שילך להקאפיטאן. כשהלך האיש אל
 הקאפיטאן ליתן לו את המעות כי סבר שזה הנכרי דיבר כבר
 מו צעה עליו הקאפיטאן צעקה גדולה ולא שמע אליו כלל.
 חכ הי' מחפשים אתה זה הנכרי ולא מצאו שום אדם שיוכל
 לדבר בלשון רוסיא רק הכל ישמעאלים וערביים. אז הבינו שהם
 ספינה של מלחמה ונפל עליהם פחד גדול ואחותם רעדה גדולה
 שלא הי' יכולים לישכב על המשכב מחמת גודל הפחדים.

א בבקר באו אנשי חייל שמורין בראנד וואך והם רצו עוד לבא
 להתנפל לפני רגלי הקאפיטן ולהתחנן לו שיניח אותם לשוב
 וז הספר אבל בחוץ כך עקרו האנמורים וכרחו לצד שהרוח נשאה
 מחמת פחד כי המלחמה נתעוררה מיד ושמעו שם על הספינה
 קול גדול מהלחמה כי מולם נשמע מאד למרחוק. גודל הסכנה
 האימה והפחד שהי' להם אז אין לשער. נפלו שניהם למשכב יחד
 ולא הי' להם אפי' מים לשתות כי לא הבינו להם כלום. ודי ברוב
 רחמי והסדיו נתן להם הן בעיני ישמעאל אוד שהוא הי' מעבד
 אצל הקאפיטאן ונתן להם בגניבה מאווי שחורה לכר אחד ואחד
 בבוקר וכערב. מחמת החולשה הי' מוטלים על ערש דוי ריל. לא
 הי' יוהעים בעצמם היכן הם כי היו סגורים בחדר נופלים למשכב
 רק זאת שמעו שהי' רוח סערה ונשא את הספינה ולא ידעו לאיזה
 מקום נשאתה כששמעו שהגיע ספינה לאיזה ספר הלכו לראות
 המקום וראו שאין זה סטאמבול ושאלו את הי' ישמעאל הנ"ל ואמר
 שהמדינה הזאת נקראת אדאל והם שמעו כבר הנהגתם שכשבא
 יהודי.

נסיעה לארץ הכדושה

ב

יהודי לידם מצוה ראשונה אצלם להקריבו למרבן. כאשר שם
 שזה אדאל הלכו מיד לחדר שלהם וסגרו הדלת בעדם והחבי
 עצמם שם והי עליהם פחד גדול ועמדה הספינה שם ג' יום
 ואפטר הי בדעת הקאפיטאן לעמוד שם עוד אך שפתאום צי
 רוח סערה ונתכו החבלים של האנמיר בים והלכו הספינה מעצ
 משם והי שם צעקה גדולה בין הישמעאלים (המן המן ההי
 גווארד) והי הספינה מטורפת בים כל הלילה עד אור הבקר
 נשקט הרוח סערה וישמחו כי ישתוקי אך לא הנחם למחוז חפצ
 כי עי הרוח סערה חזרו ובאו סמוך לעכו בערך מהלך יום ואח
 אחר חצי היום נתעורר עוד הפעם רוח סערה גדולה ונשא
 הספינה והי הספינה מטורפת ומבורבלת כמה ימים ול לו
 רצופים יעלו שמים ירדו תהומות ולא הי לבעלי הספינה ש
 עצה איך להמלט ויהוגו ויניעו כישבור וכל חכמתם תתבלע ובי
 הי שעה יב התחילו להוציא המים מהספינה מהמדור השלי
 עי הפלומפין בדרך בעלי הספינה ודרכם הי בכל מעת לע
 שנישחתו בהוצאות המים רביעית שעה ועכשיו כשהתחילו לשא
 לא הספיקו לשאוב עד הלילה ונתרבו המים הרבה על הספי
 מחמת הישאיבה והלכו המים גם לחדר שלהם ולא יכלו לשבו
 על המיטב כי גאו המים שם והוכרה רבינו זיל לעלות ע
 איזה מקום גבוה לשכוב והאיש שהי עמו עלה למקום אחר
 כי לא רצו לראות ולהתראות בפני הישמעאלים והמים שבספי
 הלכו ונתרבו בכל פעם יותר ויותר עד שהוכרחו הישמעאל
 לעבור הפלומפין ועשו נמלים ושאו על ידם מים עם כל
 מהדגלים ומגודל התנברות הרוח סערה היו הגנים כמעט מדול
 השמים והי כמו הרים גבוהים ובקעות גדולות והי כך כל הליל
 גיב וכשהאיר היום בא האיש שהי עמו זיל ואמר לו רבינו ז
 שיש לו חלושת הלכ מאד מגודל הפחד כי אני רואה בלב שא
 עכשיו בסכנה גדולה כי אין זה הבר פשוט אע"פ שאין אני רוא

מה הם עושים האיש הנ"ל כיהש לו ואמר לו אל תפחדו כי ב"ה
הכל על נכון והלך האיש הנ"ל להסתכל בהאמבערי שהם שואבים
המים וראה שכבר יש שם סטנים כמו על הנהרות שלנו. דרך
הספינות להיות טעונות עם משאות ב' חלקים וכבר השליכו
הישמעאלים כל המשאות וגשאה הספינה טעונה עם מים לבד
ומה שה' שם עוד יותר מים מהמשקל המשאוי הראוי להיות
בספינה אלו המים שאבו לחוץ וגם עד זה לא היו מספקים לשאוב
ואז ראה האיש שא"א עוד ע"פ דרך הטבע להנצל ובא אל החדר
שלהם ומחמת גודל הצעה והפחד לא ה' יכול לדבר כמעט ואמר
לו רבינו ז"ל מה זאת ואיה פך אשר אמרת אין זה כלום והשיב
לו שיטוב אין סברא ע"פ דרך הטבע להנצל כי המים מתרבים
יהולכים בספינה ואין ביכולתם לשאוב הכל כי כשל כח הסבל
בי זה קרוב מעת לעת שלא אכלו ולא שתו ולא ראו שינה בעיניהם
ואמר לו האיש שעדיין לא התפלל השיב לו רבינו ז"ל אין אתה
צריך להתפלל עכשיו רק תקבל עול מלכות שמים בפסוק ראשון
והאמר ג' ראשונות וג' אחרונות וכו' ואמר לו קח את המעות
עד פרוטה אחרונה ותחלמך לשנים מחצה תשאר אצלך על גופך
ומחצה אקשור על גופי ושאלו האיש למה זאת הלא הדג שבים
יכול לבלוע אותנו בלא המעות השיב לו עשה כמו שאני אומר
ישראל היו על הים ולא טבעו ואנחנו עדיין בספינה וכו' ועשה מה
שעשה. אמר להאיש שילביש איא ויהגור בהגורה על המיזופ וגם
הוא עשה כן כמו אחד שמוכן לילד בדרד ושאל אותו האיש
ואמר לו אני איני יודע להתפלל אפי' תפלה הסדורה מאנשי כנח"ג
טביש עכשיו בעת צרה הזאת אבל כתיר יודע להתפלל בער
קדליות ופרטיות מפני מה אין אתם מתפללים עכשיו והשיב שעכשיו
מחמת המוחץ דקטנות אני מרוחק מהש"ת אבל עצתי אמונה
מחמת אין ברירה מחמת גודל הסכנה שאנחנו עכשיו בסכנה
נוראה וצומה בזה על הספינה הש"ת יודע שכל ימי היו

נסיעה לארץ הכדושה

כד

עדיין לא הייתי משתמש מעולם בזכות אבות רק מחמת ההכרח מוכרח אני לבקש מהשי"ת שיעשה זאת למען זכות זקני ר' ישראל בעשי"ט ז"ל וזכות זמנתי אדיר וזכות זמני ר' נחמן מהאדאדענסקי ויתר מזה לא הזכיר עוד. אח"ז ראו מרחוק ענן גדול אפל מאד ונפל עליהם עוד פחד גדול מחמת שלפעמים כשהענן מתאסף ומתקשר לשאוב המים מהים נעשה שם כמו בקעה וכשהספינה יורדת לשם אזי נטבעו שם והתקנה לזה לירות בקנה שרופה והרמטים בדרך המלחמה כדי לשבר העננים אבל לא הי' להם פנאי לזה מחמת שהי' צריכין לשאוב המים מהספינה כנ"ל והיו הצרות צרורות זו לזו כמו זיבורא ועכרבא. אך בהמלת ה' מחמת תוקף הרוח סערה הי' הליכת הספינה במהירות גדול פרחת הספינה כמו היו מקשת ממש באה הספינה למקום הנ"ל שהענן שותה משם והי' שם כמו שער והרים סביב לה ועברה הספינה משם בשלום. בתוך כך האיר ד' עיניהם ומצאו החור שדרך שם נכנסו המים בספינה ושחטו תייש ולקחו העור שלו ותקנו הספינה וניצלו בשלום הי' זאת עשי"ק ואמר רבינו ז"ל אז הודו רד' בשמחה גדולה. משם הלכו דרך מקומות הרב' מאד ואכילה על הספינה הי' רק מה שנתן להם הקעביר הנ"ל מצד רחמנות מהמאנאזון שלהם סיחרים ותולעים הי' מרחשין עליהם והי' הודים ומבקשים זאת בכל יום כעני בפסה. ויהי בעלות על לבם שסמון לפסח צערו עצמם מאד ודואגים מה יעשו בפסח כי אי' להתענות כל ימות הפסח. אחר שעה או שתיים באו לכרך גדול העומד על הר של אבנים באמצע הים ושם חנו ישמעאלים פירות הרב' חנו מאתם הרובין שקורין באקסיד בעד טאליר אחד מידה גדול' בערך משעטווידט אמר רבינו ז"ל גם זה טוב מאד לע"ע כי יכולין לחיות ח' ימי הפסח עם חרובין לבד אך מי יחזי שיזכה אותנו השי"ת לקיים מצוה אכילת מצה וארבע כוסות:

כב גדול עוצם הסכנות שהי' להם בחזירתם א"א לספר כי הם היו רב שני יהודים לבד ודרך הישמעאלים בפרט אנשי מלחמה לתפוס יהודים ולמוכרם במרחקים לעבדים והי' לרבינו ז"ל פחד גדול מזה ואמר שהתחיל לחשוב בעצמו מה יעשה אם יוליכו וימכרו אותו במכוס שאין שם יהודי ומי ידע מזה. והי' לו צער גדול איך יוכל לקיים שם את מצות התורה. חשב בדעתו עד שבא על השגה. שיוכל לעבוד את השי"ת אפי' כשלא יוכל להיות המצות כי השיג את העבודה של אכות העולם שהי' להם קודם מתן תורה שקיימו כל המצות אע"פ שראו עשו את המצות כפשמן כמו יעקב אבינו שקיים מצות תפילין על המקלות אשר מצל כידוע כיוצא בזה. עד שחשוב איך לקיים את כל המצות בדרך זה כשיהי' אנוס שם במקום שימכרו אותו ח"ו. ותיכף כשזכה להשגה זו עזרו השי' ובאה הספינה והגיעה אור לארבעה עשר בניסן לדרך גדול שעומד על אי הים ושם עיר גדולה לאלקים ושמה ראדיש והכירו שזה עיר של ישראל והי' להם שמחה גדולה כי יוכלו לקנות כאן מצות לפסח וד' כוסות אך זה לא עלה על דעתם שהקאפיטאן והישמעאלים יניחו אותם ליכנוס לעיר הזאת כי ראו והבינו שהישמעאלים רוצים לתופסם ולגוזלם ואפשר ימכרו אותם וכנ"ל: כג בבקר שהוא ע"פ נסע הקאפיטאן עם כמה ישמעאלים על ספינה כמנה לתוך העיר ובאו לפניו וביקשו ממנו לחם לאכל דיברו עמו ברמיזה ורמז להם והודיעם שיש כאן יהודים ויכולים לקנות להם לחם השי"ת ברחמיו הסיר לבו ובלבל דעתו עד שיצאו דברים האלה מפיו. נסע מיד עמו האיש של רבינו ז"ל ובא אל העיר. אחד מן הישמעאלים הלך אחריו לשומרו שלא יברח ודרך הליכתו לעיר הי' ג"כ סכנה גדולה כי אז הי' שעת מלחמה גדולה ובקל הי' יכולים לתופסו שהוא אחד מהמרגלים כי ניכר בו שאינו ממדינתן אבל בחסדי ד' לא עשה לו מאומה עד שבא אל החכם הכולל וסיפר לו מה שאירע להם. והחכם הי' מתאוה

נסיעה לארץ הכדושה

כו

לשמוע ספורי מעשיות מהמלחמות וכיוצא ואמר לו בכל פעם לא
תפחד והי' לו צער גדול. בדעתו הי' לקנות מצה ויין ולחזור אינ
להספינה אבל הש"י שלח לו במחשבתו היות שבאכסניא בטבריא
שמעו מר' צבי הארקער שלאשתו ממשפחתו שהיא מיוחסת
גדולה יש אח בראדיש חכם גדול וצדיק אבל לא ידע שמו רק
שמה של אשת ר' צבי זכר. תיכף ומיד שאל אל זה החכם שיש
לו אחות בטבריא ושלחו אותו אל החכם הנ"ל ובא אצל
כבר סיפרו להחכם כל מה ששמעו מפי האיש. אבות החכם
הראשון הנ"ל. ותיכף בבואו אל החכם הזה אמר לו אין שום
פחד בזה וסיפור מעשיות תספר לי אייה על הסדר. בלבו היה
תמוי' גדולה כי לא עלתה על דעתו שהישועה תהי' כל כך
במהרה עד שיזכה להיות כאן על הסדר. החכם הזה אמר לו
תדע שזה הקאפיטאן כבר עיקלנו אותו עם הספינה עד שיניח
אתכם לצאת. מספינתו ומעות צריכים ליתן לו כמה שירצה וטוב
להודות לה' אשר הציל אתכם והפליא עמכם נסים וגפלאות כי
זה הקאפיטאן גולן מפורסים והוא מושגש ברשעתו כי יחוסס
הוא מחמשה סרני פלשתים כי כך הוא תיתם עצמו ועבשין
אין פנאי לשמוע ספורי מעשיות לך עמי לרופא לגלח אותך
לכבוד יו"ט וכן הי' הוליכוהו מיד וגילוהו ורחצו איתו ונתן לו
קאווע לשתות ושאל אותו מי הוא השני ואמר לו שמעתם מבעש"ט
והשיב הן כי הספרים של הגאון החסיד אביד דק"ק פולנאס
נמצאים שם. ואמר לו שהוא נכדו וגם נכד לר' נחמן הארדיענקער
ובעצמו הוא חכם כאשר תראו בעיניכם והי' לזה החכם שמחה
כפולה כי אמר אפי' לפדות אנשים פשוטים מצוה רבה וכפרט
שהומי' לו הי' לפדות אדם גדול בזה ומיזהם מגזע קדושים כאלה
נזירו אינ' עם עוד אנשים. לנסוע אליו אך בתוך כך נזדמן
שפגעו ישמעאלים זה בזה. ונתקוטטו א' עם חברו עד שנהרסו
ריניהם

מְנִידֵם כְּמָה יִשְׁמַעְאֵלִים בְּשׁוֹק. כִּשְׁשִׁמְעוּ זֹאת בְּרַחוּ כּוֹלֵם גַּם הָאִישׁ
 רַבִּינוּ זִ"ל עָמְדָם וּסְגְרוּ אֶ"ע סְגוֹר וּמְסוּגָר וְלֹא יִרְאוּ הַחוּצָה
 בְּעֶרְךָ כְּמָה שְׁעוֹת וְלֹא יִכְלוּ לִנְסוֹעַ אֵלָיו כִּי כִבֵּר פָּנָה הַיּוֹם
 יָעָה הַחֶלֶם וְאָמַר לוֹ תִדַּע שְׂאֲנִי מְנַעֲרֵי עוֹסֵם בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדָה
 מִצְוֹת וּבִמְעֻשִׁים טוֹבִים וְמוֹ הַסֵּתֶם יֵשׁ לִי שְׂכָר בְּשִׁבְלֵי זֶה חוּץ
 חֶלֶךְ לַעֲוֹהֵב שִׁישׁ לִי בְּבֵלִל יִשְׂרָאֵל זֹאת לָכֶם בְּמִשְׁכּוֹן בָּאִים חִיו
 לֹא אֶשְׁתַּדֵּל וְאֶתְאֲמֹן אֶ"ע לְהוֹצִיא אֶתְכֶם יָאֵבֵד הַכֹּל כְּאִשֶּׁר לְכֹל
 לִין כּוֹנְנִתִי לְהַתְפָּאֵר לַפְּנִיךְ דֶּק כְּדִי שְׁתֹּאמֵן לִי שְׂאִין אֲנִי מִפְּקִיד
 אֶתְכֶם חִיו. אֵךְ אֵין פְּנִאִי לַעֲסוֹק בְּזֶה הַיּוֹם בְּכֵן תִּכַּח עִמָּךְ מִצְוֹת
 הַמִּצְוֹת שְׁמִירָה וְהֵן מִצְוֹת שֶׁל מִצְוָה הֵן שְׂאֵר מִצְוֹת אִם תִּרְצוּ
 לֵאמֹר וַיֵּין מִהַמּוֹבָחַר וִירְקוֹת וְשְׂאֵר יִרְקוֹת הַשִּׁיבִיכִים לְהַסְדֵּר וְנִסְעַ
 בְּעִצְמוֹ הָאִישׁ הַנִּלְ וְחֹזֵר אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה שְׁהִי שֵׁם רַבִּינוּ זִ"ל
 כִּשְׁשִׁמְעַת רַבִּינוּ אֶת קוֹלוֹ שְׁמַח מְאֹד שְׁמַח גְּדוֹלָה וְרִץ לִנְגִדוֹ
 וְאָמַר לוֹ בִּ"ה שְׂאֲנִי רֹאֵה אוֹתָךְ בַּחַיִּים כִּי אִמְרַתִּי אוֹלִי טִבְעוֹ אוֹתָךְ
 בִּים וְגַם אוֹתִי יִטְבְּעוּ בִים וְעִבְשִׁיו בְּרוּךְ הִי הַנּוֹתֵן לִיעָף כַּח כִּי לֹא
 הִי לִי כַח לְסִבּוֹל הַיְסוּרִים עַד בּוֹאֵךְ כִּי אִמְרַתִּי אֲמוֹת עַד בּוֹאֵךְ
 וְהַתְּפִלָּה וְסִידְרוֹ אֶת הַסֵּדֶר כְּרָאִי וְאִכְלוּ וּשְׁתּוּ וְסִיפֵר לוֹ הָאִישׁ כֹּל
 הַדְּבָרִים כְּנִל וְשְׁמַח שְׁמַח גְּדוֹלָה. בְּיוֹם א' שֶׁל פֶּסַח בָּאָה הַפְּקוּדָה
 שְׁוִרִיכּוֹ אֶת הַסְּפִינָה לַעֲיֹר וּלְיִקְשׁוֹר אוֹתָהּ אֶל הַסֵּפֶר וְהִי ג"כ
 לִילָה שְׁנִיָּה בַּסְּפִינָה. בְּיוֹם שְׁנֵי הַלָּךְ הָאִישׁ שֶׁל רַבִּינוּ זִ"ל אֶל
 בְּהִיב לְהַתְּפַלֵּל וְאַחֵר יִצְאָתּוֹ מִבִּיהִיב הַלָּךְ עִם הַחֶכֶם לְבִיתוֹ
 לֵאמֹר מִעֲדָת יֵשׁ וְאִכְלוּ וּשְׁתּוּ וּבִשְׁעַת הַסְּעוּדָה אָמַר הַחֶכֶם
 תּוֹרָה מִה שְׁחִידֵשׁ בְּעִצְמוֹ וְגַם בְּשֵׁם אַחֲרִים וְגַם מִצְדִּיקֵי דוֹרֵינוּ
 שְׁבִמְדִּינֵינוּ וּבִיקֵשׁ מִהָאִישׁ שִׂאמֵר ג"כ תּוֹרָה מִרַבִּינוּ זִ"ל וְאָמַר
 לוֹ אֵיזָה דְּבַר בְּשִׁמּוֹ וְהִי לוֹ נַחַת גְּדוֹל מְאֹד וְאָמַר שִׁישִׁי
 בְּנֵי מַעֵי וְכוּ'. אַחֵר הַסְּעוּדָה חֹזֵר אֶל הַסְּפִינָה וְהַגְּבִאִי הַלָּךְ אַחֲרָיו
 וְנִשְׂא מֵאֲכָלִים טוֹבִים לְרַבִּינוּ זִ"ל. כִּשְׁבָא הָאִישׁ אֶל הַסְּפִינָה הִי נִרְאָה

נסיעה לארץ הכדושה

כח

פניו כמו שהוא בעצבות ומרה שחורה ובראותו אותו רבינו זיל
נדמה לו שמוכרח להיות שנתהפך הדבר ומי יודע מה נולד היום
ולא יכול לאכל מחמת צער ובאמת הי' מחמת שהחכם אנס אותו
לשתות יין הרבה ונשתכר ומחמת זה הי' נראין פניו זועפות. רבינו
זיל שאל אותו והוא לא השיב כלום רק אחר שישן כמה שעות
הם משנתו בשחוק ואמר לרבינו לא ידעתם שהם שיכרו אותי
כי אנכוני לשתות יותר מדאי מחמת שמחתו. סיפר לו איך הי'
נוהג עמו החכם והי' לו נחת ושמחה ואז אכל סעודתו:

כד ביום א' דחוה'ם הלך האיש להחכם וצוה לו החכם ליקח
בגניבה את כל המעות שלהם ולהביאו לעיר כדי שלא יגזלו
מעותיהם ועשה כן. אח"כ הלך החכם עם שני גבירים ואמרו
להאקאפיטאן תן לנו השני נפשות הללו והשיב להם מה שייכות
יש לכם לנפשות האלה אני מהפקר זכיתי בהם וסיפר את כל
התלאות אשר מצאתם בדרך. ואלו הנפשות כבר היינו יכולים
למובעם בים או למוכרם לישמעאלים וכל המעות והחפצים שלהם
הי' הכל שדנו באין פוצה פה ומצמצמם כלל אבל מה לעשות כי
מזלם גדול עד לב השמים כי לא די שהי' עשה להם גם כזה
שבמזלם הגיע הספינה פתאום לפה אף גם זאת נעשה להם גם
בתוך גס שהשי' סיכל את דעתי עד שלקחתי אחד מהם לתוך
העיר ועכשיו בוודאי שוב אין רשאי ליקח מעותיהם רק שלא
יתרעמו העבדים שלי תנו לי מאתים מאלער וכתו אותם כן הי'
שנתנו לו מיד כמו שאמר והצילו אותם מיד הגזלנים ממות לחיים
משעבוד לגאולה:

כה אז באו שניהם אל העיר ובבואם אל העיר אמרו הישמעאלים
שהם מרגלים ונפל סחד גדול על הספרדים בעצמם ותיכף
הביאו להם מלבושים שלהם והוכרחו להלביש עצמם כמנהגם.
והי' רבינו זיל בצער גדול מחמת זה והאיש שהי' עמו שחק וכעס
עליו רבינו ואמר לו אתה יודע מהקמרוג שיש עדינו בעולם העליון

ואמר אז דבר נפלא להאיש הנ"ל ואינו רוצה לגלות ונתחבב
 רבינו ז"ל לפני החכמים והוטב בעיניהם מאד והחזיקו אותו בחידוש
 גדול. אח"כ בא רבינו ז"ל בעצמו בשמחה ואמר ברוך השי"ת
 שזכינו להצלה הזאת והי' שם בכבוד גדול מאד עד אחר החג.
 אנשי העיר נתנו בעצמם מכיסם הריש מאלער הנ"ל ולא רצו
 אח"כ להכלם מרבינו ז"ל אע"פ שהי' לו שם מעות הרבה. אחר
 החג שברו להם ספינה לסמאמבול ונתנו להם אגרת אולי חיו
 יוצמן להם עוד איזה סבה שיעמדו בעזרם בכל מקום. על הספינה
 שנשעו הי' גריבען הרבה והי' בהם עיפוש והם לא ידעו רק ראו
 שמתים הרב' על הספינה. רוח סערה נשא הספינה במהירות
 גדולה ואע"פ שהי' להם יסורים גדולים מחמת זעפת הים ומחמת
 שפרכה הספינה כ"כ במהירות אע"פ הי' להם לטובה שעברו
 במהירות ובאו ביום השלישי להי"ק סמאמבול והי' שם עשרה
 ימים. גם בסמאמבול הי' להם סכנה כי מחמת שלא הראו
 השאשפארטען שם בנסיעתם לא"י ע"כ לא רצו עכשיו להניחם
 משם והעמיסו עליהם עול כבד ליתן סך עצום מאוד באופן
 ששיגו פאשפארטען מהתוגר אבל לא הי' ביכולתם לסלק סכום
 עצום כזה בשום אופן והשיי חמל עליהם והזמין להם איש אחד
 שלא ידעו ולא הכירו אותו והלך לאיזה שר מהישמעאלים וגנב
 דעתו ואינם יודעים כמה נתן לו וקיבל פיתקא להניח אותם
 משער העיר והזהיר אותם למען הי' להסתיר הדבר מאד מאד
 ועי"ז נמלטו משם בשלום הלכו על הים מסמאמבול לגאלאץ
 והגיעו לאיזה עיר על איי הים ולקחו אותם בבית האסורים והוכרחו
 ליתן ד' אדומים בעד כל נפש. משם והלאה לא אירע להם שום
 דבר רק זעפת הים הי' כמה פעמים. ספינה אחת מלאה גריבען
 נשברה ונמבעה ולא נשארה מהם כ"א מעט דמעט. וד' ברחמיו
 הגחם למחוז חפצם ועברו בשלום עד שבאו לגאלאץ בשלום
 על חג השבועות:

נסיעה לארץ המדושה

ל

כו כנסיעתם מגאלאץ לביתם נסעו דרך ק"ה יאם והי' שם עיפוש גדול והי' להם יסורים גדולים בכל עיר ועיר וגם הי' קשה לעבור הגבול מחמת זה כי אז לא הואיל אפי' עמידת כאראן מאן מחמת זה ממקומות כאלה והשיי' הי' בעזרם וניצולי מהכל מדבר וחרב מרעב וצמאון ושבי דכלהו הוו בהו ובחסד הי' נמלטו מכלם ובאו לביתם בשלום שלום בגופו שלום בממונו שלום בתורתו כי זכה להשגה נפלאה בא"י גבוה ועצומה מאד עד א"ס ואין תכלית:

כו עד כה ספרנו קצת מעט דמעט כטיפה מן הים מעוצם התלאות וההרפתקאות והסכנות עצומות והיסורים הקשים והפחדים הגדולים שהי' לרבינו ז"ל בנסיעה לא"י בהליכה ובחזרה והשיי' הי' בעזרו ועשה עמו נסים נפלאים ונוראים בכל עת ובכל רגע וזכה לגמור בשלימות מה שחפץ ונכנס בשלום ויצא בשלום ובא לביתו לשלום:

כח תוקף עוצם ההשגה שהשיג בא"י א"א לבאר ולספר כלל ממש לא נשמע ולא נראה כזאת שיזכה יחוד אשה להשגה כזו ע"י איורא דא"י והי' מתפאר עצמו מאד במה שזכה להיות בא"י גם בסוף ימיו אמר שהוא מחיה עצמו מאד במה שזכה להיות בא"י ואמר זה אני יודע מכבר שכישאדם רוצה לעשות איזה דבר שבקדושה ויש לו מניעות על זה וכו' כמבואר בספריו:

כט בא"י הי' עוסק בתורה ותפילה ובכל יום כתב בעצמו תורתו והי' מתפאר מאד ואמר, שהחזק בין תורת ח"ל לתורת א"י כרחוק מזרח ממערב ובכל יום הלכו אליו הגדולים עם הקטנים לישמשו כדי לשמוע חכמת תורת המדושה והנוראה מאד מאד: ל פעם א' בא אליו אחד מהגדולים חשוב מאד בא"י ובחיל ידיו שהוא כהוא בכל השנים כמעט בע"פ ושיטוא ג"כ הוזכר להוציא כל איש מעליהם ולא עמד איש אתם

אתם בהתודעם יחד רק האיש שהי' עמו. הגדול הנ"ל הפציר
 ונתן ואמר לרבינו ז"ל בלשון זה. ידענו שכת"ר לא בא לא"י כשאר
 הדמון במוחין דמטנות. דהיינו כדי לילך ד' אמות בא"י ויהי' בן
 עה"ב או שאר מחשבות כאלה כדרך אנשים פשוטים רק בוודאי
 כת"ר בא לכאן במוחיו הגדלות ולפעול השגה גדולה בעבודת
 הבורא ית' ע"כ רצונו לידע באיזה נקודה מנקודת א"י נכנס
 כת"ר מה הוא רוצה לפעול כאן בעבודת הבורא ואני מוכן לשרתו
 בגופי ובנרני שלי וכו' והשיב לו רבינו. ידיר נפשי אל תצער
 אותי בדבר זה כי לא דבר קל הוא לגלות לכם ח"ו מה העבודה
 הזאת ובשביל מה באתי לפה ואולי אני מושבע ועומד על זה וכו'
 הרב הגדול התחיל שוב להפציר אותו מאד ואמר שאלתינו
 ובהשתינו עכ"פ ילמדינו רבינו איזה חידוש מהידושינו הנחמדים
 והנעמים אשר חננו ה' יחנינו ג"כ ויטעימינו מהם ואין כונתנו ח"ו
 לאיזה פני' רק כונתנו לשמוע דברי תורה מפיו הקדוש. אולי
 יתעורר לבבינו מהדש לעבודתו ית' וגם אולי נזכה ממילא להבין
 ולהשכיל איזה רמזיה מהנקוד' מיד התחיל רבינו ז"ל להתלהב
 מאד ברשפי שלהבת י"ק ופניו נבערו ונתלהבו כלפידים ממש
 ומהמת התלהבות גדולה תסמר שערות ראשו. השליך הכבע
 עליון מעל ראשו והתחיל לדבר בלשון זה. הידעתם סוד כונת
 תפילין ושיב הנ"ל קצת כונות אמר לו לא זו הדרך של כוונת
 תפילין כיון שאינכם יודעים סוד כונת תפילין אינכם יודעים סוד
 ד' רוחות של א"י. עבשיו אתחיל לגלות לכם איזה רמז מזה. ויהי
 כאשר התחיל לדבר התחיל לצאת דם מגרונו ואמר להחכם עתה
 ראו בעיניכם כי אין מסכימים מן השמים לגלות לכם דבר ותיכח
 כשראה החכם זאת בעינו נענה לו ראשו וביקש אותו מאד
 שימחול לו מה שהטריח אותו כ"כ ונבהל מאד בזה ולא רצה
 לזוז משם עד שמחל לו רבינו ז"ל:

נסיעה לארץ הקדושה

לנ

לא גם תיכף כשבא למברי' שלח אליו הרב החסיד המפורסם
הגביר מו"ה משה ז"ל בן הרב הקדוש המפ' מו"ה מנחם מענדל
זצ"ל ווייטפסקער שרוצה להתחתן עמו והשיב רבינו ז"ל האך
יכולים למאן בשירוק מן הסתם מה' יצא הדבר שתהי' בתי באה"ק
ולא דיבר יותר. מיד הלך השדכן והשיב שרבינו ז"ל מרוצה. תיכף
עשה סעודה גדולה והי' על הסעודה כל גדולי אי"ה מדינת
אי"ה והן ממדינת פולין כלם בא' גדולים וקטנים והי' להם שמחה
גדולה ובתוך הסעודה דיברו דברי תורה ביניהם וראש המדברין
הי' זה הגדול הנ"ל שרצה שרבינו יגל' לו הנקוד' וכו'. בתוך
דברים נשכח מהם איזה רש"י איפוא טכומה ורצו לעלות על
זכרונם כי הי' מוכרח להם מאד לענינם ולא יכלו לזוז משם
מחמת זה והי' להם לפלא כי כ"א מהם סיים בסמור כל הש"י
ורבינו הי' דומם כמו שאינו יודע ג"כ אך בראותו שיש להם צער
גדול מזה והם הפעירו בו עד בוש נענה ואמר להם הלא רש"י זו
מקומה במס' זבחים בדה זה על ראש העמוד וכו' הי' והי' להם
לששון ולשמחה ונמשכה סעודה זו מזמן מנחה גדולה עד אור
היום ונעשה התקשרות ביניהם. אך אחר כן כשיצא רבינו לח"ל
מאי נפטר החתן בנו של הרב מוהר"ם הנ"ל ורבינו ז"ל נשתדך
עם בתו. שהי' הכלה של בן הרב מוהר"ם הנ"ל. עם כבוד הגאון
המפורסם הרב דק"ק וואליטשינסק ונתגלגל מאת ה' שנסע הרב
הנ"ל לארץ ישראל ולקח את בנו חתן רבינו כדי שילמוד אצלו
שם ואח"כ נסעה בת רבינו ז"ל ג"כ שם. דבר אחד מדברי רבינו
ז"ל אחר לא ישיב ריכם ונתקיימו דבריו שמאת ה' הוא שבתו
תהי' בארה"ס:

